

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

De Deo, & quod mundus creatus est Cap. v.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

Nullus enim domū habitat, quæ omnium communis nō sit, unum ararium, unus sumptus omnibus est. Præterea uestis communiter omnibus proposita, communis cibus & potus, cōmunis mensa, omnis uita communis est. Quæ omnia multo magis illi opere faciūt, q̄ alij uerbis significant. Nec mirum, quæcunq; enim quotidie laborantes cōsequunt, non ipsi seruant, sed in mediū afferentes, communi utilitati attribuunt, nō negligunt apud eos ægrotantes, sed a communibus curant. Seniores nō minus quam parentes liberi uenerant. Huiusmodi homines sine græca doctrina, mosaica philosophia effecit, quæ uirtutis opus hominibus proposuit, a qua libertas & oritur, & confirmat. Nam cum multi atque uarij diuersis temporibus, alij crudelitate carnificū more uniuersam Iudæam uexarint, alij astuta simulatione adeo ad improbitatem cunctos peruerterint, ac suæ impietatis, inhumanitatisq; calamitates hominum perpetua monumenta reliquerint, nullus unquam ita efferatus fuit, nullus ita ueterator ac malus, ut Essæorum, aut potius sanctorū uitam criminari uoluerit, sed omnes probitate illorum superati, quasi a naturali beros putantes, summa ueneratione atque laudibus prosecuti sunt. Hæc Phyllo.

De Deo, & quod mundus creatus est. CAPVT V.

Verum quoniam philosophorū disciplina iam patuit, & totius etiā multitudinis mores diuinis legibus muniti, expositi sunt, restare uidetur ut iuniorū Theologiam pietati maiorū idoneam atq; cōsentaneam ostēdamus. Sic em̄ perdiscemus quales in Theologia, & in cæteris disciplinis. Hebræi fuerunt. Phylonem igitur rursus primo libro sup̄ legem audiamus. Nonnulli ait mundum magis quam auctorem mundi admirati, nō ortum, sed æternum esse mundum putauerunt, male nullum pene opus deo attribuentes, cū ecōtra oporteret dei q̄dem uirtutes quasi creatoris atq; patris admirari, mundo autem non maiorem, quam creaturæ conueniat, laudem attribuere. At uero Moses, qui & ad summum philosophiæ peruenit, & dei responsis secreta naturæ didicit, optime cognouit necesse esse, ut rerum aliud quidem agat cū sit integerrimus intellectus atq; purissimus omni scientia præstantior, omni bono melior, omni pulchritudine formosior, aliud uero
inanime

inanime per se atq; immobile, sed ab intellectu comotum, atque formatum perfectissimum opus hunc mundum effecerit. Quem qui fuisse ortum negant, perutilem atq; ad pietatem necessariam providentiam virtutem radicatus sustulerunt. Patrem enim atq; auctorem operi suo providere ratione probat: pater enim omnis atq; auctor, ea quae genuit aut fecit, diligenter studet conservare, quae opprimere possunt expellens, quae utilia sunt suis acquirens, ad id vero quod non fecimus, nulla conjunctio nobis est. Perniciosa igitur res omnino est, ut sine principatu civitatem, sic mundum sine auctore ac iudice, a quo universa gubernentur, consistere posse putare. Mirabilis igitur ille Moses, quod sine principio est alienum, a re visibili omnino existimans. Quod enim sensibile est, mutationi subiectum, nunquam idem est, invisibili quidem atq; intelligibili perpetuitate attribuit, sensibili autem aliud vocabulum accommodavit. Nam quoniam invisibilis atq; sensibilis hic mundus est, necessario ipsum ortum habuisse affirmant. Unde non ab re creationem etiam eius magna cum theologia venustate conscripsit. Haec de origine universi. Quod vero providentia mundus gubernetur in libro, quae de providentia scripsit, contrariis primum expositis, deinde confutatis magnifice probavit. Quorum plura, quoniam longiora sunt, compendiosius ponam. Providentiam esse inquit arbitrarie, cum tantam rerum perturbationem esse videas. Quid enim humanorum ordine certo geritur. An solus ignoras, praeuos atq; rapacissimos homines bonis omnibus florere, divitiis, gloria, cultu, multitudinis magistratibus, bona valetudine, quibuscunque dixeris voluptatibus affluere? Virtutis autem amicos omnibus malis oppositos, paupertate, infamia, humilitate, duricie vivendi affligi? His aliisque compluribus ita dictis respondet postea hoc pacto. Non tyrannice neque vi aliqua vel crudelitate, sed ut rex regum iuste universum mundum deus gubernat, rex autem verus, & iam pater est, ut enim se habet pater ad liberos, ita rex bonus ad civitatem, & deus ad mundum, quippe qui naturae stabili lege principatum & providentiam insolubili conjunctione una copulavit. Quare quemadmodum non negligunt, omnino vitiosi a parentibus liberi, inimicorum opus esse putantibus submersos invadere, sed maiore interdum ope fovent, cum nullum in eis praesidium esse videatur. Similiter quoque deus omnium curam gerit, nec minus eorum, qui perperam vivunt, tum ut occasionem

eis poenitentiae p̄beat, tum ut natura se propitium esse ostendat. Ad
 hæc lōge absis a ueritate, si malorū aliquem felicem arbitraris, etiam
 si Chroeso ditior, acutior uisu quā lynceus, maioribus corporis uiri/
 bus, q̄ Crotoniatha ille Milo Ganymede formosior sit, omnibusq̄
 alijs corporis & exterioribus bonis abundet. Qui enim mētem suā
 plurimorū dominatū ac pessimorū subiecit Cupidinis, doloris, ti/
 moris, stultitiæ, iustitiæ, felix atque beatus esse nullo modo poterit,
 etiā si uulgo beatus appellet. Nam si animi oculos parumper uolue/
 ris eleuare, atq̄ ut possibile homini est, de uero bono consyderare,
 omnia q̄ nunc admirari uideris, magno risu prosequeris: semper em̄
 cum meliora lateāt, in locum eorū mala irrumpentiā laudant. Cum
 uero in medium adsunt, bona tunc, quæ cōtraria sunt, hac luce dilu/
 cidius turpitudinē suā ostēdunt. Si ergo diuinū illud bonū mēte cō/
 cæperis, nihil eorū, quæ dixisti, facile apud uitiosos inueniri inter bo/
 na collocabis. Preciosissima nēpe illorū argēti atq̄ auri metalla sunt,
 quæ a pessima terrarū parte solent prodire, permultū nanq̄ profecto
 interest inter metallorū sterilitatē, & fecunditatē terræ nō metallo/
 sa. Longe q̄ppe abest argēti atq̄ auri natura a bonitate frugū, sine
 quibus uiuere nequimus, quod maxime in annonæ patet charitate.
 Omnes em̄ thesauros pro modici tēporis alimēto recte propter neces/
 sitatē iudicantes, libenter omnes projicere solent. Quando autē neces/
 saria nobis cumulate affluunt, naturæ bonis abundātes cōtenti esse
 nō possumus, sed argēto atq̄ auro inhiātes, & quasi oculis capti, ter/
 reno pōdere huc atq̄ illuc propter auaritiā ferimur, cōtinuoq̄ pe/
 cuniæ gratia bello uexamur. Vestes etiā magnificas cupimus, q̄ ni/
 hil aliud sunt q̄ textoriæ artis laudes, & flos ouium, ut nōnulli poetæ
 dixerunt. Qui pro gloria adeo cupidus est, ut uel a malis laudari cu/
 piat, hūc improbum esse necesse est: quippe unumquodq̄ suo simi/
 li gaudet, bonam autē ualitudinem auri quæret, si didicerit non pra/
 uos animi morbos ab auditu oriri. Qui uiribus corporis ceruicē ele/
 uat, atrocissimas ante oculos bæluas ponit. Ita em̄ intelliget turpissi/
 mum esse ferarū uiribus hominē gloriari. Formositate corporis ia/
 ctare mentis cōpos nemo poterit, q̄ breui adeo extinguit tempore,
 ut anteq̄ floreat, defloruisse uideat, presertim cum etiā inanimata
 artis opera, picta, ficta, texta, nō parua uideat extare pulchritudine,
 quorū

quorum omnium nihil unquam apud deum inter bona enumeratum est. Quid dico apud deum? cum neque periti homines, qui recte philosophantur bona, caducas has res, aut arbitrentur, aut appellent. Qui vero falsam, & nomine solum philosophiam sequuntur, si animi se medicos professi seruituti corporis inhaerent nec corporum quidem medicos imitantur, qui si rex ac princeps aegrotet, omnia transgressi inter columna, porticus, tabulas, argentum, adrilicium, aurum, lapides, cubile ipsum ilico petunt, nec uestem auro inserta admirati, nec lapidibus ornatum considerantes lectulum quietius possunt, ceteris omnibus contemptis, manus aegroti tangunt, pulsus examinant, interdum etiam uestibus sublatis, qua duricia sit uenter, quo calore pectus ardeat, quo motu cor exiliat, inquirunt. Ex quibus omnibus aliisque compluribus quantitate & qualitate aegritudinis percapta, curam morbi tandem aggrediuntur. Oporteret igitur etiam philosophos cum medicinam animi tenere profiterentur, omnia despiciere, quae falsa homines opinione maximi faciunt, ac mentis ipsius cubile ingredi diligentius, & considerare si propter iram inaequaliter pulsus, mouetur, tactuque ipso examinare, si aspera maledicendo lingua effecta est, si cupiditate tumidus uenter, & ut breuiter dicam, qua intemperie interiora turbata sunt. Hoc enim pacto, idonea poterunt adoptare remedia. Nunc vero cum nequeant lucem ueram aspiciere, exteriorum falso rerum nitore percussi, quasi caeci pererrant, reginam omnino mentem negligentes, & satellites eius diuitias, gloriam, sanitatem, aliaque huiusmodi persequentes. Et quemadmodum summa insania est, aut caecos de coloribus, aut surdos de harmonia, musica, sic & uitiosos uiros de bono & malo iudices constituere, menti capti namque sunt, & interioribus tenebris obcaecati, discernere nequeunt. Merito igitur laudatur Socrates & alij, qui paupertatem amplexi, nec quaestulosa ipsi artificia didicerunt, nec amicis, aut regibus magna sibi oblata munera acciperunt. Nihil enim aliud quam uirtutem bonum putabant. Quod si mortali corpore circumducti, & morti ut homines subiecti, ac cum multitudine iniustorum hominum, maxima uiuentes iniuria perierunt: Cur accusanda natura est, cum crudelitas hominum culpanda sit? Non enim facile potest euidere, qui degit in regione pestifera. Et ueluti cum magna uis

pluuiæ descendat, nisi sub tecto sis, necesse est, etiam si sapiens sis, imbrem perferre. cumq; frigidissimus perflat boreas, frigore premi & æstatis ardore calefieri. Eodẽ profecto modo, si cum iniustis uitã agis, necesse est multa inde perpeti mala. Verũ omnes, qui uirtutem negligentes, falsa corporis laudant bona, a Sole se ungi, & a loue lauari putant. Symbolica enim hæc priscaq; prouerbia re ipsa uera esse ostendunt, nec enim post mortẽ solummodo, sed etiam per totã uitã animo simul atq; corpore iniusti homines pendent. Cuius rei q; ficulam conscripserunt hystoriã, testes locupletissimi sunt. Nam uel amantissimã uxorem suspectam adeo fuisse tyranno dicunt, ut tabulis cubiculum statuerit, quo maior sonitus cum ad eum ireret excitaretur, nudãq; ita, ut nihil occulte fere posset, aditumq; ipsum fouea intercãpisse, ut uel saltibus, uel longis gradibus, uel ascensu descenduq; pergendo, nullum posset telum occultare. Quod quantiscq; igitur animus hominis, quã uel uxore ita suspectam habebat, malis referretur erat. Illis certe mihi similimus uideat fuisse, q; cum ad alta præcipitia scandant, anteq; ad cacumen peruenerit timore percussus, nec altiora petunt iam fessi, nec descendere audent cum ad hiatus & profunditatem despexerint. Tyrannidem nempe quasi diuinã rem aggressus, cum pericula eius cognouisset, & stanti in proposito, innumerabilia uidebat in dies pericula, & abeunti mortẽ imminere non dubitabat, omnibus & si nõ corporibus, sed animo tamen aduersus cum armatis, quod ille ipse Dionysius ita esse significauit. Nam cũ quidam uitam tyrannorũ apud eum quasi beatã laudibus afferret, uocasse ad cœnam regio apparatu cõstructam hominẽ dicit, ac super caput illius sedẽtis acutum gladium tenuissimo filo suspendisse, quẽ posteaq; reperire cõuiuia ille respexit, nec surgere inde ausus, timore tyrãni nec bibere, aut comedere potẽs periculo percussus, ceruice ac oculis ad pendentem gladium directis mortem expectabat. Quod cum uidisset Dionysius, Num inq; intelligis q; beata sit uita nostra? talis enim est, nisi uelimus nobismet ipsis adulari. Omnium enim rerum copiam habentes propter frequentiam periculorũ & impendentem formidinẽ nulla frui possumus. Illis similes, qui a deformibus saepe meretricibus decipiunt, quæ ueste atq; auro ualde ornata, & fuce facie deformitatem occultantes, quasi hamo pisces his insidijs

insidijs captos attrahūt adoleſcētes. Hac infelicitate nos p̄mimur, q̄
 multis felices uidemur, & sicut tormētis, multi coguntur mentis suę
 arcana pandere. sic interdum huius uitę molestia uicti, uerissimas
 uoces de miseria nostra emittimus. Illis em̄ certe similes animalibus
 tyranni sumus, quę saginantur, q̄bus comedendi bibendiq̄ non ad
 aliud q̄ ad perniciem suam copia solet offerri. Multi autem pecunię
 cupiditate uicti, manifesta dederūt supplicia. Cuius rei exempla &
 si quotidie uidemus, unum tamen ex prisicis referre operapræcium
 diximus. Dicunt igitur, qui foetidus sacrum bellum cōscripserunt,
 cum lex esset, aut precipites ex alto deijci, aut in mare submergi, aut
 igne cremari sacrilegos. Cumq̄ Philomelus, Onomarchus, & Phay
 lus, tres isti Delphicum spoliauerint templum, secundum legem di
 uinitus supplicia dedisse. Alterum em̄ cum per aspera scanderet lo
 ca, p̄cipitem decidisse, ac ita expirasse. Alterum, cum eques per lito
 ra ferretur in profundo lapsus, una cum equo fuisse aquis demer
 sum. Phaylum autē alij sacro morbo consumptum, alij cum t̄plum
 Inabis incēderetur, una cōcrematum fuisse tradiderūt. Nemo profe
 cto hac casu nisi amens accidisse putabit. Om̄es enim hos tres eisdē
 temporibus propter idem delictum non alijs supplicijs q̄ lex uole
 bat iure punitos, non a fortuna & casu, sed diuinitus credere debe
 mus. Quod si nōnulli rapaces & factiosi homines, qui nō alienos so
 lummodo populos, sed patrias etiam suas subiecerunt, impune id fe
 cisse uidentē, mirandum nō est. Primum enim nō similiter deus atq̄
 homines iudicant, homines em̄ de manifestis tantummodo cogno
 scunt, deus x̄o in animum ingressus ip̄um, nudos uoluntatis p̄spi
 cit motus. Quare nunquā humana iudicia diuino tanq̄ meliora &
 iustiora p̄ponenda sunt. Multis em̄ homines falluntur sensibus cor
 poris, atq̄ turbationibus animi, in deo autē nihil est, quod fallat, sed
 summa iustitia una cum ueritate cuncta geruntur. Deinde recte il
 lud imprimis, fertur id esse ad populum tyrannos, quod sunt in lege
 supplicia. Quando igitur in ciuitatibus adeo abundant, ut nulla le
 gum reuerentia sit, tunc deus ut uitia repellat, & ad uirtutem homi
 nes conuertat crudelibus atq̄ tyrannicis uiris, non iniuriam poten
 tia præbet, uitorum enim cumulus sine crudelitate mundari nō po
 test. Et quemadmodum uindices publicarum rerum ad homicidas

proditores & sacrilegos interficiendos publice aluntur, non quia tale hominis exercitium laudetur, sed quia populo necessarium est. Eodem profecto pacto huius mundi gubernator, quasi communes uindices tyrannos, in ciuitates exsuscitat, ut iniuriam atq; impietatem, aliaq; huiusmodi uis & crudelitate istorum puniat. Qui quonia non recto animi proposito, sed crudelitate commoti, diuine uoluntati subministrarunt, ut ignis consumpta materia demum extinguitur, sic & ipsi cum ciuitates prauas inanes hominum fecerint, tunc demum in perniciem incidunt. Quid autem miramur, si tyrannorum interdum ministerio effusas hominum iniurias deus compescit, cum etiam sapius non aliorum opere, sed per seipsum famae, terramotu, peste, alijsq; huiusmodi, quibus multas urbes desolatas uidemus, id facit. Satis dictum esse puto, neminem qui male uiuat esse felicem, unde maxime prouidentia esse probatur. Et post aliqua. Ventorum inquit impetus & pluuia uis non ad perniciem nauigantium, aut agricolarum, sed ad utilitatem humani generis diuinitus mittitur. Aquis enim terram, uentis uero regionem, quae sub Luna est, inundare solet, & utrisq; animalia & plantas alit, auget, perficit. Quod si nauigantes aut agricolas nonnunquam perdit, mirari non debes, minima enim quaedam isti particula sunt, cura vero totius humani generis deo est. Ut ergo in aditione ludorum atq; certaminis, aediles propter aliquos reipub. usus die certaminis mutato fecerunt, nonnullos uictorum non affuisse. Sic & Deus quasi magnae cuiusdam ciuitatis, totius orbis curam gerens, humidiores aestatem, & uernalem hyemem ad utilitatem totius effecit, quamuis nonnulli hac temporis inaequalitate magna damna patiantur. Elementorum igitur inter se transmutationes, ex quibus mundus conflatur, & quibus conseruatur, tanquam necessarias ipse instituit, pruinae autem & niues caeteraq; huiusmodi ad frigiditatem aeris consequuntur, sicuti ad concussionem nubium fulgura & tonitrua, quorum nihil forsitan & prouidentia sit. Pluuiae uero ac uenti, cum uita alimentis clementis causa plantarum atq; animalium sint, prouidentia certe fiunt, & ex istis illa consequuntur, ut si aeditoris munerum liberalitate atq; magnificentia magna unguentorum copia proponatur, unde guttis quibusdam in terram deflexis, ubricus ualde locus effectus sit, nemo non insanus prouidentiae aeditoris muneris

munerum lubricitatem factam esse contenderet, sed ad magnificentiam abundantiamque unguentorum consecutam concederet. Iris similiter & alia huiusmodi non sunt naturæ opera principaliter, sed nubibus naturali quadam ratione accidentia, & tamen etiam hæc prudentioribus conferunt, tranquillitatem enim aeris, motus uentorum, hyemes & serenitatem, his signis prædicere solent. Fornices porticusque num uidet, quorum plurimi ad meridiem respiciunt, ut deambulantes in hyeme calefiat, & in æstate opaco frigore utantur. Quam rem illud consequitur, non ab ædificatoris sententia factum, quod umbris quæ a basi excidunt, horæ significantur. Ignis similiter naturæ opus est necessarium, quem quasi accidens quoddam fumus consequitur, qui tamen est, quando non paruum attulit utilitatem. Interdum enim non igne, sed fumo ad uentum hostium significamus. Talis ratio etiam in Eclipsibus dici potest, quæ Solem atque Lunam consequuntur, & aut moris Regum, aut urbium desolationes prudentibus signa solent afferre. Lactetus uero circulus, stellas habet eius substantiæ, cuius cæteræ. Cuius rei causam, quamuis difficilis sit, non tamen negligunt, sed diligenter queritant philosophantes; putant enim & recte iucundissimam rem per seipam esse scientiam. Sicut igitur Sol & Luna cæteraque Stellæ per prouidentiam factæ sunt, sic profecto cælestia omnia, quamuis nos naturam atque uirtutem omnium inuestigare nequeamus. Terræ motus autem & pestilentia fulminum ictus, & similia mala dicuntur, & non sunt. Nullius enim mali deus causa est, sed elementorum mutatione generantur, neque sunt principalia naturæ opera, sed ad ea quæ necessaria & principalia sunt, consequuntur. & si aliqui damnum inde habuerunt, non est accusandus gubernator. Primum, quia quos bonos esse ipsi putamus, boni fortassis non sunt. Deinde quemadmodum in re militari ad sedam seditionem, qui forte primum oblati sunt plectitur, & ad extinguendam tyrannidem cognatos etiam si in culpa non sint, leges exterminat. eodem modo in pestilentia ut reliqui moderatiores fiant, interdum etiam innocentes communi corruptione aeris pereunt. Sic & in nauigio æqualiter omnes periclitantur, quamuis non æque peccauerint. De atrocibus autem bestiis exercitatiois bellicæ gratia predictas diuinitus diceremus.

Nihil

Nihil enim magis corpus ad labores & animos ad resistendum hosti corroborat quam uenatio, nisi huic defensioni opponendo detraxisses, sed tamen & qui bellicosi sunt animosiores bestiis se opponentes, facilius fiunt, & qui pacem amant, domi atque in urbibus uiuentes, longe ab omni huiusmodi periculo absunt. Sues enim & leones similiaque animalia ne insidijs hominum aliquid patiantur, procul ab habitacionibus hominum uersantur. Si qui autem ex negligētia inertes saltus peragrant, seipsum potius quam naturam accusent, sicut in equestri certamine, qui uno loco sedere ac spectare non patiuntur, cum hinc illinc transeant, curruum impetu plerumque coteruntur. Serpentes autem uenenosus non prouidentia sed consequentia quadam rerum, ut in superioribus diximus, producti sunt. Fiunt enim cum innata materiam humiditas calidior facta est. Sic & nonnullae bestiolae corruptione nascuntur, ut corruptione alimentum uermes pediculi a sudoribus. Quae autem spermate natura duce generantur. Ea quoniam natura principaliter intendit, prouidentia nasci non negamus, quauis etiam illa duabus rationibus ad utilitatem hominum aduiui producta, quas celare nullo modo decreui. Primum igitur uenenosa animalia multos ad morbos, & maxime perniciosissimos remedia conferre saluberrima medici perhibent. Videbisque si diligenter attendere uolueris, in magnis theriacis nonnulla membra eorum accuratissime sumi. Deinde deo ista esse parata dicunt in peccatores, sicut eculeos & alia tormenta in iudicijs preparata uidemus. Quod autem dixi isti, in dormibus hominum maxime ista nasci, falsum omnino est. Procul enim in desertis inueniuntur locis hominem, quasi dominum fugientia. Quae uero in habitacionibus hominum nascuntur, corruptione magis producuntur, quamuis & carnum nidore animalia huiusmodi attrahantur. Hirundines autem si nobiscum uersantur, mirum non est, nam quoniam eas homines non uenantur, idcirco plurimae abundant, nam e regione fugere illa uidebis, quibus insidiamur. Non enim hominibus solum, uerum etiam brutis, ut se salua uelint intantum est. Syriae maritima quaedam ciuitas est nomine Ascalo, quo tunc applicui quando oraturus atque sacrificaturus Hierosolyma ad patrium templum missus fui, eo cum applicuissem, magnam columbarum multitudinem uidens admirabar, interrogantique mihi quamobrem

quamobrem eæ atues omnia pene loca illa occupassent, responsum fuit, lege eos apud columbarum usum esse prohibitum. Apud Aegyptios autem mirabilius quidam consyderavi. Crocodilus enim omnium baeluarum atrocissimus, in sacratissimo natus & enutritus, Nilo quavis sub aquis uiuat, utilitatis tamē suæ nō est ignarus. Magna enim copia apud eos Crocodilorum inuenitur, qui animal id tanquā sacrum uenerant. Minime autem reperiri apud eos potest qui eum uenatur, & nauigantes hic quidem nec digito aquā fluuij tangere audent, Crocodilis statim insultantibus. Id pro timidiore etiā homines, uel ludo in Nilum natantes profiliunt. Barbaras regiones fecunditate agrorum excellere uidemus, ubi magno ingenio homines raro nascunt. Sic alimentis quidem abundant, hominibus autem, quorum gratia diuinitus alimenta producunt, carere uident. At contra accusanda Græcia est, quia sine semine atq; cultu nihil producit, sed sola homines generat uere caelestas atq; diuinos natura ad omnem scientiam natos, cuius causa est subtilitas aeris. Non enim temere dixit Heraclitus, Aer sicciore, anima prudentior atq; melior, cuius signum, quod ieiunantes atq; uigilantes prudentiores illis sunt, qui cibo & potu semper replentur. Immergit enim quodam modo motus mentis, quā cogitationē appellamus. Verum in barbaris regionibus propter maiorum alimentorum copiam agrorumque robur, nō solum animalia plura/maioraq; uerum etiam arbores maximæ nasci solent. Nō est autē culpa nature, si tam marinis quā terrestribus animalibus crudeliter uescimur. Nō enim ad huiuscemodi uoluptates natura, sed crudelitas nos atq; intemperantia incitat. Ad mundi enim totius consumationem necesse erat, ubiq; uaria nasci animalium genera. Non fuit autē necessarium, ut homo qui sapientiae decore ornatur, ab humanitate in feritatem cōuersus, eade animalium uoluptatem sibi pararet. Vnde ad hæc usq; tempora qui curam continentiae gerunt, ab hominibus abstinent carnibus, suauissimo cibo herbarum fructumq; utentes. Qui pro carnium usum natura cōcedi arbitrant, magistris & legibus, quibus curæ modestia est, ab esu immoderato prohibent. Rosæ autem & crocus uarij flores atq; aromata non uoluptatis gratia, sed bonæ ualitudinis producta sunt. Nam & odore ipso iurant interdum, & in compositione medicinarum

dicinarum (magnas enim vires habent) a medicis adhibentur. Multa enim singula nihil profunt, coniuncta uero quemadmodum maris atq; foeminae coniunctio ad procreationem, sic vires suas ostendunt. His ceterisque huiusmodi nisi contentiosus sis, concedas oportet, divina uniuersum hunc mundum providentia gubernari. Haec a Phylone compendiosius sumpsit, tum ut ostendam quales Hebraei etiam iuniores viros habuerunt, Tum ut pia de deo sententia Iudaeorum appareat.

EVSEBII PAMPHILI LIBER NONVS

Quod etiam exteriores Iudaeorum gentem admirati sunt.

CAPVT. I.

VNC autem testimonia etiam exteriorum de ipsis diligenter citabimus. Illustrissimi enim etiam Graecorum, non imperiti omnino Iudaicae philosophiae, alij vitam eorum scriptis suis approbasse uidentur, alij Theologiam quantum potuerunt secuti sunt. Sic enim diuices non temere, sed absoluta exquisitaque ratione Iudaicam philosophiam gentilibus nugis praepositam a nobis fuisse. Primum igitur exponam, quae de uita Iudaeorum praecellissimi Graecorum testantur. Theophrastum igitur audias, cuius nonnullos textus Porphyrius in his libris posuit, quos de abstinendo a carnibus conscripsit, his uerbis Iudaei ad haec usque tempora Theophrastus ait, animalia quomodo sacrificant: ut si quis nos ad imitationem illorum hortaretur audire, non pateremur. Non enim comedunt ex sacrificatis, sed mel atq; uinum noctu infundunt, holocausta facientes, nihilque inde relinquentes, ut nec ille qui omnia perspicit, rem tam prauam inspicere possit, quod faciunt interim ieiunantes, ac quoniam philosophi natura sunt de deo inter se colloquentes, noctu autem stellas aspicientes orationibus deum inuocant. Primi enim isti omnium hominum, & bruta, & se ipsos offerre coeperunt, nulla necessitate aut cupiditate id facientes. Et in quarto eiusdem negotij, haec a seipso scribit Porphyrius. Essaei Iudaei genere sunt, non alter alterum magis diligunt quam ceteri homines faciunt, & uoluptatem omnem quasi uitiosam aspernant, continentiam & integritatem animi ab omni perturbatione remotam, praecipuam putantes uirtutem. Uxores non ducunt, alienos autem liberos teneros adhuc & ad